

Nr 3.

Av herr **Hagberg** i Stockholm **m. fl.**, om utredning och förslag
angående minskning av försvarsutgifterna.

Den snabbt fortgående militära upprustningen av vårt land ställer oerhörda krav på folket och folkhushållningen och sänker den uppnådda levnadsstandarden. Med de anslagskrav, som framförts av överbefälhavaren, skulle vårt land redan för kommande budgetår överskrida de högsta årssummor som uppnåddes under andra världskriget. En sammanställning av samtliga statsinkomster, försvarsutgifter samt deras procentuella andel av statsbudgeten visar följande:

Budgetår	Statsinkomster	Försvarsutgifter	Proc. andel
1947/48	4 438 milj. kr.	758 milj. kr.	17 %
1948/49	4 954 » »	855 » »	17,3 %
1949/50	4 839 » »	954 » »	19,7 %
1950/51	5 820 » »	1 191 » »	20,4 %
1951/52	6 406 » »	1 316 » »	20,4 %
1952/53	8 391 » »	1 875 » »	22,3 %
1953/54	8 168 » »	2 150 » »	26,3 %

Den utbyggnad av försvaret som uttryckes i utgifterna skapar en ram för densamma, vars omfattning ännu inte någon helt känner. Så mycket kan man säga, att denna nya organisationsram jämte de kostnadsstegringar, som föranletts av de senaste årens prisstegringar, representerar en framtida årlig utgiftssumma av närmare 2,5 miljarder kr. för att fylla organisationen med tidsenlig motsvarande materiel och kadrer samt upprätthålla de senaste årens utbildnings- och övningsprogram.

Kan Sveriges folk bära dessa oerhörda försvarsbördor? Vid besvarandet av denna fråga kan man inte bara ta hänsyn till hittillsvarande andel av samtliga statsutgifter. Man har först att observera inskränkningen av andra statsutgifter, relativt sett genom prisstegringarna och absolut genom regeringens restriktiva politik. Denna har inte bara drabbat de sociala förmånerna, de kulturella behoven och samhällets övriga behov. Indirekt har de medfört en sänkning av standarden, exempelvis genom inskränkning av bostadsbygget samt samhällsnödvändig byggnation för skolor, sjukhus etc.

Man måste därjämte ta hänsyn till att de angivna procentsiffrorna är missvisande på längre sikt genom att de speglar utvecklingen under en speciell högkonjunktur, särskilt påverkad av den svenska produktionens och exportens begärlighet som rustningsvaror, en tid av flödande statsinkomster.

Försvarsutgifter av angivna mått betyder en beskattning av en krona per medborgare och dag. För en normalfamilj betyder det årliga skatteutgifter av cirka 1 400 kr. per år, d. v. s. lika hög skatt enbart för försvarsutgifter som uttogs för samtliga statsutgifter under de tre första krigsåren. Detta kommer naturligtvis att bli väsentligt mera kännbart i en tid av sjunkande inkomster för de enskilda medborgarna. Eftersom redan nu en vanlig arbetarinkomst på direkt och indirekt väg beskattas med omkring 25 kr. per intjänad hundralapp, kommer enbart ett upprätthållande av nuvarande höga statsutgifter respektive inkomster att väsentligt öka den redan alltför tunga skattebördan.

Upprustningens advokater har i olika tider uppfunnit mer eller mindre konjunkturbetonade argument för att försvara densamma. Ett av dessa argument, som även på sistone missbrukats, är att upprustningen utgör en garanti för högkonjunktur respektive full sysselsättning. Den amerikanska upprustningen återopas ofta, även från regeringshåll, som stöd för hypoteser om fortsatt hög produktion. Ingen bestrider att upprustningen och Koreakriget utlöste en stark efterfrågan på vissa varor och stimulerade spekulationen. I den meningen uppsköt den också utbrottet av den ekonomiska kris, vars ankomst redan signalerats under första halvåret 1950. Men detta betydde dels att en större del av produktionen respektive produktionsresultatet togs i anspråk för improduktiva uppgifter, dels också en inskränkning respektive minskad förbrukning av den mera nyttobetonade produktionen. Priset var sålunda en minskning av befolkningens köpkraft i alla berörda länder, d. v. s. en inskränkning av den normala marknaden. En fortsättning av upprustningen kommer att ytterligare öka disproportionen mellan konsumtions- respektive produktionsförmåga. Denna är redan så stor att även de borgerligt inriktade ekonomerna numera anser en avsättningskris oundviklig. Diskussionen går inte längre bland ekonomerna om det blir en ny ekonomisk kris utan endast när denna helt utbryter och hur omfattande den kommer att bli.

Allt flera fakta pekar på att hela den kapitalistiska världen befinner sig i övergången till en ekonomisk kris med en starkt minskad produktion, minskade inkomster och massarbetslöshet. En av sådana faktorer framkallad minskning av statsinkomsterna med några miljarder kronor årligen under en följd av år skulle göra de gigantiska försvarsutgifterna till en outhärdlig börda för folket och hota dess försörjning.

Så leder upprustningen oundvikligen till ekonomisk kris. I den mån upprustningen en tid uppskjutit krisutbrottet leder den till en skärpning av den ekonomiska krisen i fråga om både dess längd och dess djup. De ruinerande följderna för folkhushållningen och statsfinanserna i allmänhet, som upprustningen och den därav följande skärpningen av krisen medför, är påtagliga och behöver inte ytterligare beröras.

Militariseringen av samhället.

Militariseringen av ett land har erfarenhetsmässigt medfört ett starkt reaktionärt inflytande på samhällslivets olika områden, politiskt, juridiskt, socialt och kulturellt. Korruption i statsförvaltning och rättsväsen är följd-företeelser. Det militära tänkandet och intresset tillåtes undantränga alla hänsyn till medborgerliga friheter, rättigheter och tryggheter.

Den politik, som i hägnet av Marshallplanen nu genomföres i Sverige, lämnar många exempel härpå. Reaktionära element i opinionsbildningens olika organ är i fullt arbete med att preparera folkstämningen för äventyrligheter och krig. Genom böcker, tidningar, radion och på annat sätt utsättes de breda folklagren, gammal och ung, män och kvinnor, för en förgiftande propaganda. Reaktionära bokförläggare och tidningsägare, radiomän och andra, som har medel för att påverka opinionen, stimuleras å sin sida till att bruka allt grövre metoder i de ideologiska krigsförberedelsernas tjänst. I samverkan mellan sådana krafter och statliga myndigheter uppmmas spionhysteri, fruktan och hat mot andra folk. Åsiktsförföljelser och trakasserier ingår i metoderna.

Så har redan under detta ideologiska tryck de demokratiska fri- och rättigheterna attackerats. Återinförandet av krigsårens politiska polis, de stora krigsanslagen för dess verksamhet och de speciella fullmakter som under kriget gavs densamma och domstolarna är inte bara ett reaktionärt förfallstecken utan ett bevis på hur samhällsorganen inriktats på och för kriget. Att riksdagen några år efter det andra världskrigets fasor och komprometterande polispolitik utan en protest godtagit alla förslag i denna riktning visar, hur militariseringen påverkat tänkandet liksom lagstiftningen. Att dessa speciella fullmakter står i strid mot grundlagen, särskilt andan i regeringsformens § 16, lär inte kunna bestridas på allvar.

En brutalisering av de militära utbildningsmetoderna har följt i militariseringens spår. De råaste formerna i de amerikanska utbildningsprogrammen efterapas och försvaras från regeringshåll.

Regeringen har som ett led i denna militarisering kastat ut paroller om övervakning på arbetsplatserna och annorstädes av folk, som ogillar den nuvarande utrikespolitiska orienteringen och önskar korrekta relationer och vänskapligt samarbete med de folk, som beträtt socialismens väg, liksom med alla övriga folk. Åtskilliga praktiska åtgärder har därjämte genomförts i samma syfte. Konferenser organiseras under statliga myndigheters ledning i de olika länen för att värva frivilliga »övervakare» och angivare. Så framträder redan konturerna av en organisation efter amerikanskt mönster som under masken av en bestämd utrikespolitisk orientering kan utnyttjas mot fackföreningarna och arbetarmassorna.

Militariseringen riktar sig alltså inte bara mot Sveriges grannar i öst och sydöst, mot fredssträvandena i allmänhet, den riktar sig därjämte

ytterst mot folket självt. Samtidigt som den eftersträvar att fördjupa meningsskiljaktigheterna och splittringen inom nationen försvagar den värnkraften och utsätter landet för allvarliga faror.

Utrikespolitisk orientering.

Den officiella svenska målsättningen är att Sverige skall stå utanför alla stormaktsblock och allianser och i händelse av ett nytt storkrig genom en neutral kurs försöka bevara freden och, om landet angripes från ett håll, mottaga hjälp från angriparens motståndare. Vårt folk tar utan varje tvekan dessa förklaringar på allvar och önskar uppriktigt att den svenska politiken skall genomföras i deklarationernas anda.

Under inflytandet av det kalla kriget, upprustningen och militariseringen har myndigheternas uttalanden allt öppnare gått emot den officiella målsättningen. När ett så representativt organ för de högre militärerna som Ny Militär Tidskrift förklarar, att Sverige icke kan tänkas avvisa angripande brittiskt eller amerikanskt flyg eller ens försöka lokalisera sådant och när detta inte ens blir föremål för protester eller gensagor, vittnar detta värtaligt om hur långt i utförsbacken vårt land redan befinner sig.

Det krigsfall, som det militära tänkandet ofta befattar sig med, är en sammanstötning mellan Sovjetunionen och atlantblockets stater, särskilt USA, och att Sverige i samband därmed skall angripas. Denna lättsinniga och tanklösa förenkling av problemet, inte minst inför den västtyska återupprustningen och de växande intressekonflikterna mellan de ledande makterna inom atlantblocket, är naturligtvis löjväckande, men framför allt farlig.

Nyligen publicerade officiella brittiska dokument bevisar, att det allvarligaste ockupations- och krigshotet under det andra världskriget kom från västmakternas sida. Förberedelser hade sålunda redan vidtagits 1940 för att ockupera Sydsverige samt gruvorna i norr eller att som andra alternativ sönderbomba dessa gruvor och tillhöriga anläggningar liksom utskräppningshamnarna i Luleå och Oxelösund. Från amerikanskt håll framfördes hot om att ödelägga Göteborg. De mycket uppreklamerade engelsk-franska planerna på att sända trupper till Finland under vinterkriget syftade i verkligheten till att lägga beslag på de nordsvenska malmgruvorna. Endast den militära svagheten förhindrade att dessa planer genomfördes.

Några motsvarande planer förelåg icke från sovjetiskt håll — tvärtom är det bekant att Sovjetunionens insatser bidrog till att bevara Sveriges fred och nationella oberoende.

Även under det första världskriget utformade de brittiska och franska regeringarna avancerade planer på att besätta Sverige och dra in vårt land i kriget.

Uraktlåtenheten att ta hänsyn till dessa historiska fakta liksom geografiska och politiska fakta som bestyrker äventyrligheten i den nuvarande atlantpaktorienteringen är bara ett av många exempel på de underliga grunder som åberopas för upprustningen och militariseringen av vårt land och som tillåtes påverka den officiella politiken och orienteringen.

Planlösheten.

Den nuvarande upprustningen försiggår utan någon plan och i strid mot tidigare i parlamentarisk ordning fattade beslut. 1945 års försvarsutrednings förslag förutsatte en försvarsorganisation som skulle kosta ungefär 825 miljoner kr. årligen. 1947—1948 förelåg i allmänhet enighet härom inom regeringen och inom riksdagen. Det är efter Sveriges anslutning till Marshallblocket som den rapidartade ökning av försvarsutgifterna satt in, vilken redan tidigare illustrerats. Planlösheten och godtyckligheten därvid kan illustreras på många sätt. Bland annat har redan erinrats om svårigheten för att inte säga omöjligheten att beräkna de ekonomiska konsekvenserna för framtiden av redan från fall till fall beslutade åtgärder. Årsutgifterna har för de olika vapenslagen respektive försvarsstaben ökat på följande sätt:

	Armén	Flyget	Marinen	Försvarsstaben
1946/47	255 milj. kr.	209 mkr.	128 mkr.	5,3 mkr.
1952/53	602 milj. kr.	512 mkr.	219 mkr.	11,0 mkr.

Sålunda har, medan arméns kostnader ökat 136 procent och marinens 119 procent, flygets kostnader ökat inte mindre än 145 procent. Ändå framträder uppenbarligen inte flygets verkliga kostnadsökning som konsekvens av redan fattade beslut tillräckligt drastiskt i ovannämnda siffror.

Den alltmera dominerande roll som flyget på detta sätt ges i det svenska försvaret motsvaras inte alls av hittillsvarande krigserfarenheter. Det är därvid tillräckligt erinra om det amerikanska kongressutskottets för någon tid sedan offentliggjorda förklaring, enligt vilken USA:s stridskrafter redan under de 22 första krigsmånaderna i Korea utnyttjat flyget och fällt mer bomber än det gjorde samtliga år under det andra världskriget. Men trots att detta flyg alltså bör ha ödelagt Korea mer än det ödelade Tyskland, Japan, Italien och andra krigshärjade länder och terroriserar civilbefolkningen står Förenta staterna och dess vasaller ännu efter mer än 30 månaders intensivt krig inte längre än när de startade kriget i juni 1950. De har icke kunnat förhindra produktionen av krigsmateriel, försörjningsmedel, utbildning och formering av trupper, utnyttjandet av kommunikationerna eller förstärkandet av de koreanska trupperna. Detta bestyrker återigen hur flygets militära betydelse överskattats. I hela den svenska

upprustningen har denna överskattning av flyget satt alldeles särskilt starka spår.

Strävandet att öka arméns rörlighet och eldkraft, vilket delvis återspeglas i de våldsamma utgiftsökningarna, spelar i så fall en större roll för försvaret än flygets utbyggnad. Å andra sidan har även där de tekniska synpunkterna fått spela en så övervägande roll, att de tillåtits undantränga andra synpunkter på vilka faktorer som ger seghet och långsiktig prestationsförmåga.

Utbyggandet av marinen har också skett i snabb takt, ehuru inte alls jämförligt med flygets. Marinen är liksom flyget ett i högsta grad tekniskt vapen, som kostar mycket i förhållande till den levande värnkraft som betjänar detsamma.

Ännu för några år sedan diskuterades på allvar slopandet av försvarsstaben såsom en omstridd överorganisation med delvis en parallellfunktion. Nu har i stället på kort tid utgifterna för denna försvarsstab fördubblats utan att några motsvarande besparingar gjorts på armé-, flyg- och marin-staber eller på andra ledande organ. Kraftiga reduktioner borde härvidlag vara fullt möjliga.

Sammanfattning.

Enligt vår mening måste en radikal nedskärning av försvarsutgifterna genomföras i syfte att öka folkets säkerhet, stärka fredssträvandena, trygga folkförsörjningens behov, sänka skatterna och åstadkomma en uppbyggnad av sociala och kulturella välfärdsanordningar. I stort sett borde eftersträvas att nedskära försvarsorganisationen respektive utgifterna till den nivå som anvisades av 1945 års försvarskommitté med vederbörlig hänsyn tagen till därefter inträffade prisstegringar. Inom en ram av 1 100 miljoner kr. kunde man då tänka sig fördelningen sålunda: armén 500 mkr., flyget 300 mkr., marinen 200 mkr. samt förvaltnings-, gemensamma utgifter och diverse 100 mkr. Detta skulle i stort sett ge försvarskrafterna den styrka de hade under det andra världskriget.

Vi kommer att i särskilda motioner i anslutning till statsverkspropositionen föreslå minskning av försvarsutgifterna på denna linje.

Med hänvisning till vad i övrigt anförts föreslår vi,

att riksdagen måtte besluta uppdra åt Kungl. Maj:t att skyndsamt utreda och framlägga förslag till en sådan minskning av försvarsutgifterna som håller dessa inom ramen 1 100 miljoner kr. per år.

Stockholm i januari 1953.

H. Hagberg.

Knut Senander.

Gustav Johansson.

Helmer Holmberg.
